

پده دست «خط»ت بينم!

گفت و گو با يك گر افولوژيست در باره زيرويم خط شناسی در ايران؛ فردی که از حدود ۲۰ سال پیش، دست خط‌ها، عناصر فرمی آن‌ها و ربط و نسبت‌شان را با خصوصیات افراد مطالعه و بررسی می‌کند

الیه توانا | روزنامه نگار

پرونده

«الف» و «ب» و «میم» و «نون» و «واو» را باید طبق قاعده نوشت؛ وقتی انحنای لازم است، نمی‌شود خط صاف نوشت. وقتی نقطه باید بالا باشد، یا پایین رفتنش معنی عوض می‌شود یا از دست می‌رود. همه، اصول نوشتاری زبانی را که به آن می‌نویسند، رعایت می‌کنند اما هیچ دو دست خطی عیناً شبیه هم نیست. تفاوت‌ها از کجا می‌آیند؟ نوع آموزش اولیه، میزان تمرین و سطح تحصیلات، شکل و شمایل دست خط ما را تعیین می‌کند اما یک خط‌شناس معتقد است ویژگی‌های شخصیتی و خلق و خوی ما هم بر نوع نوشتن مان تأثیر می‌گذارد؛ «محمود محبوب» از حدود ۲۰ سال پیش تا امروز به‌طور مداوم، دست خط‌ها، عناصر فرمی آن‌ها و ربط و نسبت‌شان را با خصوصیات افراد مطالعه و بررسی می‌کند. در پرونده امروز با او گفت‌وگو می‌کنیم تا سراز کارش در بیاوریم. ما برای راستی‌آزمایی ادعای ایشان، دو نمونه دست خط برایش فرستادیم؛ یکی از صاحبان دست خط‌ها با تحلیل آقای محبوب صد در صد موافق بود و دیگری معتقد بود بخش کمی از گزاره‌های تحلیل درباره او صادق نیستند. ما بدون رد یا تأیید تجربه‌های خط‌شناسانه آقای محبوب، روایتی از آن ارائه می‌کنیم.

جرقه علاقه به

خط‌شناسی در

نوجوانی ام‌زده شد

گرافولوژی یا خط‌شناسی، تحلیل دست خط افراد برای استخراج اطلاعاتی درباره آن‌هاست اما اظهار نظر قاطع و مستدلی درباره علم یا شبه‌علم بودنش وجود ندارد؛ موافقان و مخالفان خط‌شناسی استدلال‌های خودشان را دارند که در بحث ما نمی‌گنجد. ما می‌خواهیم بفهمیم «محمود محبوب» ۴۰ ساله چطور سر از این کار

درآورده‌است؛ «من در دوران دبیرستان

خوشنویسی کار می‌کردم. بعد از مدتی متوجه شدم استاد‌های خوشنویسی، اگر چه همه از یک سبک و امثالاً نستعلیق یا شکسته پیروی می‌کنند ولی دست خط‌های‌شان با یکدیگر فرق دارد. کنجکاو شدم بفهمم چه چیزی غیر از آموزش و قواعد، روی دست خط آن‌ها تأثیر گذاشته‌است. شروع کردم به مطالعات پراکنده تا این که یک روز به کتابی برخوردم با عنوان «خط و شخصیت»، نوشته «گابریل بوشاتو» با ترجمه آقای «احمد یلدا». بعد از آن تحقیقاتم را بیشتر کردم. با گذشت زمان و پیداشدن سرو که اینترنت، توانستم به منابع بیشتری که عموماً انگلیسی‌زبان بودند، دست پیدا کنم. هم‌زمان با مطالعه شخصی، شروع کردم به تطبیق دادن دست خط‌های افراد با خصوصیات شخصیتی‌شان؛ نوعی مطالعه موردی. دست خط‌ها و امضاهای زیادی را بررسی کردم که بعدها مبنای کتابم را تشکیل داد. محبوب، در دانشگاه مدیریت خوانده و حرفه اصلی‌اش امور مالیاتی است اما بنا به مطالعه و تجربه‌اش در رشته تشخیص اصالت و جعل دست خط با دادگستری همکاری می‌کند؛ رشته‌ای که به‌طور رسمی در مراجع قانونی از آن استفاده می‌شود و آزمون‌پذیرشش را کانون کارشناسان دادگستری و قوه قضاییه برگزار می‌کند اما کاربردش به حوزه جرم‌شناسی محدود می‌شود و عمدتاً برای تشخیص جعل به کار می‌رود؛ «کارشناسان حوزه تشخیص اصالت و جعل که تعدادشان هم محدود است، اغلب در اداره آگاهی و تشخیص هویت مشغول‌کارند. من هم در آزمون این رشته شرکت کردم و قبول شدم». محبوب می‌گوید محدود کردن گرافولوژی به جرم‌شناسی، نادیده گرفتن سایر پتانسیل‌های این رشته است. او کاربردهای بیشتری برای حوزه تخصصی‌اش قائل است. »

یافته‌های خط‌شناسی

به کمک روان‌شناس‌ها

و جرم‌شناس‌ها می‌آید

او در ادامه می‌گوید: «در کشور ما چندان روی علم خط‌شناسی کار نشده‌است. بیشتر روان‌شناس‌هایی که می‌شناسم، با گرافولوژی مخالف‌اند و آن را در حد طالع‌بینی می‌دانند البته عموماً مطالعه‌ای هم در این زمینه نداشته‌اند. بین خوشنویس‌ها عده‌ای با این علم موافق‌اند و گروهی قبولش ندارند اما وقتی گرافولوژی را با کلیدواژه‌های انگلیسی‌زبان جست و جو کنید، به منابع و پژوهش‌های مفصلی درباره کاربردهایش می‌رسید.

روان‌شناسی، جرم‌شناسی و گزینش و استخدام، بعضی از حوزه‌هایی است که این علم در آن‌ها کاربرد دارد. من خط‌شناسی را مثل سی‌تی‌اسکن می‌دانم؛ همان‌طور که نتیجه سی‌تی‌اسکن به کار پزشکان می‌آید تا براساس آن تشخیص بدهند، تحلیل خط‌شناسی هم می‌تواند به روان‌شناسان کمک کند. شاید بپرسید چطور؟ خب دست خط در ذهن ما نهاده شده‌است، چیزی شبیه لهجه. شما می‌توانید ادای دست خط یا لهجه‌ای را در بیاورید اما نمی‌توانید در طولانی‌مدت و انمود کنید که طور دیگری می‌نویسید و حرف می‌زنید. در بحث جعل برای تشخیص واقعی یا جعلی بودن اسناد، اصطلاحی را به کار می‌بریم با عنوان «عادات فردی» که شامل پارامترهای غیر قابل‌تغییری است مثل میزان فشار قلم روی کاغذ. اگر عا مدانه سعی کنید دست خط‌تان را تغییر بدهید، بعد از نوشتن چند خط، پارامترهای اصلی دست خط شما خودشان را نشان می‌دهند و نوع نوشتن‌تان به حالت اصلی‌اش برمی‌گردد. به این ترتیب یافته‌های این علم می‌تواند در بحث‌های تشخیصی جرم‌شناسی و روان‌شناسی به کار بیاید؛ همچنین از تحلیل دست خط‌ها می‌شود تا حدودی تعیین کرد که افراد توانایی تصدی چه مشاغل و چه پست‌هایی را دارند.»

در تحلیل خط‌شناسی دقت زیادی به کار می‌رود

آقای محبوب، اطلاعاتش را در زمینه خط‌شناسی بر اساس مطالعات و تجربه‌های شخصی به دست آورده‌است. می‌پرسم چه استدلالی برای درست بودن یافته‌هایش دارد؟ «در حوزه دیگرشناسی، آزمون‌های مختلفی وجود دارند که چند ویژگی اساسی دارند. اول این که آزمون باید در شرایطی برگزار شود که بین محدودیت و آزادی تعادل وجود داشته‌باشد. محدودیت محض، باعث ماشینی شدن فرایند کار می‌شود و در آزادی محض هم معیاری برای سنجش وجود ندارد. نکته دوم آن است که آزمون باید برای آزمودنی، آشنا و قابل درک باشد و شرط سوم دقت آزمون

است؛ یعنی در شرایط مختلف، نتیجه آزمون تغییر نکند و میزان دقتش آن قدر بالا باشد که فرد نتواند به آن چه که نیست، وانمود کند. حالا بیا بیاید آزمون تحلیل دست خط را با این شرایط مطابقت بدهیم. خط از یک سری نشانه‌هایی تشکیل شده‌است که مفهومی را انتقال می‌دهند. این نشانه‌ها، فرم‌های مشخصی دارند؛ شما نمی‌توانید حرف «نون» را با خط صاف بنویسید. این بخش «محدودیت» آزمون است اما در عین حال می‌توانید «نون» را پهن بنویسید یا نازک، ریز بنویسید یا درشت، نقطه‌اش را در ارتفاع کم بگذارید یا زیاد؛ این بخش «آزادی» است. دست خط چیزی است که از کودکی با فرد همراه است و با آن آشنایی کامل دارد. درباره فاکتور دقت و ممکن نبودن تغییر دست خط هم قبلاً صحبت کردیم. برای آن که تحلیل دست خط دقت بیشتری داشته‌باشد، کسانی که استعداد زیادی در خوشنویسی دارند و آن‌هایی که سواد کمی دارند، از محدوده آزمون خارج می‌شوند. در خصوص بچه‌ها هم چون هنوز دست خط‌شان به خوبی شکل نگرفته‌است، پارامترهای ساده و کم‌تعدادی مثل بزرگی و کوچکی حروف و میزان فشار بررسی می‌شود. برای آن که از خط‌شناسی اطلاعات دقیق‌تری به دست بیاید، چندین نمونه دست خط را در زمان‌های مختلف بررسی می‌کنیم با این حال خط‌شناسی همچنان از نظر عده‌ای، شبه‌علم به‌شمار می‌رود. «در ادامه دو نمونه دست خطی را که برای آقای محبوب ارسال کرده‌بودیم، با تحلیل‌شان می‌بینید.

ZENDEGI - SALAM

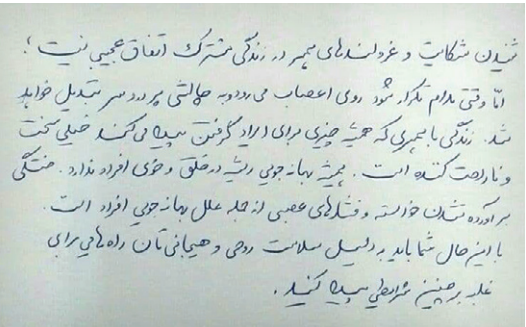
ضمیمه روزنامه خراسان

شنبه • ۱۱ دی ۱۴۰۰
۲۷ جمادی الاول ۱۴۴۲ • اول ژانویه ۲۰۲۲
شماره ۲۰۸۴۱

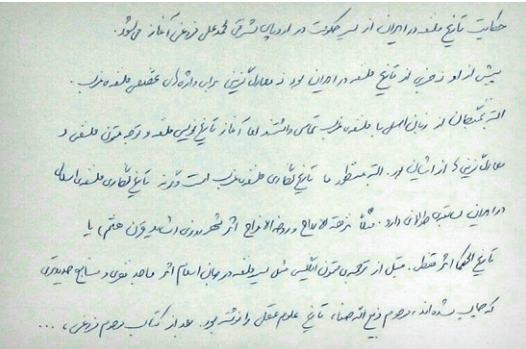
۲۰۶۱

تحلیل ۲ دست خط

دست خط اول متعلق است به یک مرد ۴۰ ساله چپ دست و دومی را یک زن ۳۰ ساله راست دست نوشته‌است. شرایط نوشتن متن‌ها چنین تعیین شد: دو متن شش، هفت خطی، یک‌بار در کاغذ سفید و یک‌بار در برگه‌ای خط‌دار، تحریر یا خود کار.

آقای محبوب درباره دست خط اول می‌نویسد: «اولین چیزی که از این دست خط استخراج می‌شود، رعایت کردن گذری (غیر کامل) قواعد سبک نستعلیق است، همراه با رهاشدگی پاره خط‌های انتهایی در هر مرحله از تحریر کلمات؛ یعنی فرد تمایل دارد خود را در قالب رفتاری بزرگان و مشاهیر قرار دهد اما این کنترل برای او سخت است و خواهان آزادی و رهایی است. به عبارتی فرد از حالت فعلی خود چندان رضایت درونی ندارد. دو نقطه‌های بلندتر از حد معمول به شکل نیزه ترسیم شده‌اند که البته همسو با محدوده حرکتی افراد چپ دست است. این نکته نشان می‌دهد که فرد بعد از کنترل کردن‌ها، حالت‌هایی خشن و بدون ملاحظه پیدا می‌کند. سومین نشانه، مربوط به نقطه‌هاست؛ تک نقطه‌ها و بیشتر دو نقطه‌ها سر جای خود، سه نقطه‌ها به شکل دو نقطه و تک نقطه تحریر شده‌اند یا صورت حلقه‌ای دارند که نشان از نداشتن انعطاف‌پذیری در روابط اجتماعی است. انداز متوسط کلمات، فاصله‌گذاری و سطور متناسب، نشان از نگهداری حد اعتدال در روابط کاری و شخصی است. از زوایا خطوط که به عمود تمایل دارند، می‌شود تمایل به استقلال ذهنی را تشخیص داد. حروف «ح» و «خ» و «چ» بدون زاویه یا منقار تحریر شده‌اند که نشان از ناتوانی یا تمایل نداشتن در زیباتر نشان دادن خود، سادگی و به عبارتی سر به‌زیری دارد. انداز حاشیه متن معمولی است؛ سمت راست، حاشیه یک دست دارد ولی حاشیه سمت چپ غیریک نواخت است که نشان دهنده شروع با قاعده و فرار کردن‌های جسته و گریخته است. فرد به آزادی و رهاشدگی احتیاج دارد که هیچ‌وقت به‌طور کامل آن را انجام نداده‌است لذا احساس نارضایتی و کمی سرخوردگی دارد.

و دومی را چنین تحلیل می‌کند: «اولین چیزی که از این دست خط استخراج می‌شود، تحریر تقریباً ریز کلمات است که با فاصله از حاشیه کاغذ و سطور انجام شده‌است؛ یعنی با یک فرد درون‌گرا سرو کار داریم که به محیط آرام برای انجام کارهای ریزبینانه و فردی احتیاج دارد. تحریر کلمات به راحتی و بدون سکنه انجام شده‌است؛ یعنی فرد کارها را سریع و راحت و بدون درگیری ذهنی انجام می‌دهد. حاشیه متن از هر دو طرف زیاد و تقریباً یک دست است؛ فرد فاصله خود را با محیط و افراد نگه می‌دارد و شور و حال و جوباعت نمی‌شود مدیریت و کنترل‌ش از بین برود. فاصله سطور زیاد است که نشانه کنجکاو نبودن و وارد نشدن به حریم دیگران است؛ چیزی که فرد متقابلاً برای خود هم رعایت می‌کند. فاصله کلمات تقریباً کم است که نشان دهنده صمیمیت در روابط شخصی و دلبستگی به دوستان و نزدیکان است. ارتفاع کلمات کم است و نقطه‌ها بدون فاصله‌گیری از کلمات تقریباً سر جای خود تحریر شده‌اند که نشان از کم‌روبی، درون‌گرایی، صرفه‌جویی و انداز‌ها را نگه داشتن دارد. متن در کاغذ خط‌دار و کاغذ بدون خط تقریباً یکسان است، فقط در نظم سطور کمی اختلال به وجود آمده و در کاغذ خط‌دار سطور دقیق‌تر و خطوط تحریر شده‌است که نشان از مخالفت نداشتن با قوانین و تبعیت از آن‌ها دارد و حاکی از یکسان بودن شخصیت در محیط آزاد و محدود است؛ ضمن این که فرد در محیط‌های همراه با راهنما و راهبر آرامش بیشتری دارد. امضا کوچک اما متناسب با متن است که نشان از سادگی و بدون حاشیه بودن است؛ اصطلاحاً ظاهر و باطن فرد یکی است. از خلایق و متفاوت بودن می‌ترسد، شخصیت رسمی خود را قبول دارد و خود را در برابر دسترسی‌های بیرونی، تغییرات و زیر سوال رفتن‌های ذهنی در سپر دفاعی قرار می‌دهد.